

P25.Η κατάκτηση των αυτοπαθών, αλληλοπαθών, αναιτιατικών και αποθετικών ρημάτων σε ελληνόφωνα παιδιά με ΕΓΔ

Ιωάννου Σ.¹, Βαρλοκώστα Σ.¹, Ζομπόλου Κ.², Αλεξιάδου Ά.², Βλασσοπούλου Μ.¹

¹Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, ² Humboldt Universität zu Berlin & ZAS Berlin

Οι αυτοπαθείς, αλληλοπαθείς, αναιτιατικές, και αποθετικές ρηματικές δομές στα Ελληνικά μοιράζονται την ίδια μη-ενεργητική μορφολογία. Όμως, οι τέσσερις κατηγορίες Φωνής παρουσιάζουν διαφορές: α) Οι αυτοπαθείς (1) και οι αλληλοπαθείς (2) σχηματίζονται σαφώς με εναλλαγή ενεργητικής σε μη-ενεργητική μορφολογία. β) Οι αναιτιατικές είναι διαφορούμενες εφόσον σχηματίζονται είτε με ενεργητική (αμαρκάριστες) (3) είτε με μη-ενεργητική μορφολογία (μαρκαρισμένες) (4). Τέλος, τα αποθετικά δεν υπόκεινται σε εναλλαγή ενεργητικής/μη-ενεργητικής μορφολογίας, αντίθετα παρουσιάζονται μόνο με μη-ενεργητική (5) (Alexiadou, Anagnostopoulou & Schäfer 2015, Tsimpli 1989, Zombolou 2004 και άλλοι).

(1) Ο Δημητράκης πλένεται.	(αυτοπαθές)
(2) Η μαμά και η φίλης της αγκαλιάζονται.	(αλληλοπαθές)
(3) Το παράθυρο έσπασε.	(αμαρκάριστο αναιτιατικό)
(4) Το παντελόνι του μπαμπά σκίστηκε.	(μαρκαρισμένο αναιτιατικό)
(5) Ο Δημητράκης κοιμάται	(αποθετικό)

Αρχικά υποθέτουμε ότι ο μορφολογικός υποπροσδιορισμός, ο οποίος παρουσιάζεται στις κατηγορίες Φωνής (1)-(5), προκαλεί δυσκολίες στα παιδιά με Ειδική Γλωσσική Διαταραχή (ΕΓΔ). Έτσι, αναμένουμε την ύπαρξη διαφοροποιήσεων ανάμεσα στις δομές με μία δομική αναπαράσταση (αυτοπαθείς/αλληλοπαθείς) και στις δομές με δύο δομικές αναπαραστάσεις (αμαρκάριστες vs. μαρκαρισμένες αναιτιατικές) (αλλά βλ. Tsimpli 1989, 2006, Fotiadou & Tsimpli 2010, όπου προτείνεται μια ανεργαστική ανάλυση για τις αυτοπαθείς δομές και άρα δεν αναμένονται δυσκολίες στην κατάκτηση). Τέλος, τα αποθετικά αναμένονται να παρουσιάζουν λιγότερες δυσκολίες στην κατάκτηση, συγκριτικά με τις υπόλοιπες κατηγορίες, καθώς θεωρούνται λεξικοποιημένα (Kírparsky 2009, Embick 1998).

Με σκοπό τη διερεύνηση της υπόθεσης μας, εξετάσαμε έξι ελληνόφωνα παιδιά με ΕΓΔ, ηλικίας 4,5-5,4 (μέση ηλικία 4,9) σε μια δοκιμασία παραγωγής μέσω εκμείευσης αποτελούμενη από εξήντα έξι ρήματα (10 αυτοπαθή, 10 αλληλοπαθή, 10 μαρκαρισμένα αναιτιατικά, 10 αμαρκάριστα αναιτιατικά, 10 αποθετικά και 16 ενεργητικής φωνής, π.χ. *Ο λαγός έσπασε το παράθυρο.*). Βρήκαμε ότι τα παιδιά με ΕΓΔ έχουν σοβαρές δυσκολίες με τις δομές μη-ενεργητικής μορφολογίας, ενώ παρουσιάζουν υψηλές επιδόσεις στις δομές ενεργητικής μορφολογίας, δηλαδή την ενεργητική φωνή (93%) και την αμαρκάριστη αναιτιατική (93%) (Πίνακας 1).

Τα αποτελέσματα της έρευνας επιβεβαιώνουν τις δύο υποθέσεις μας: (α) Τα παιδιά με ΕΓΔ παρουσιάζουν δυσκολίες στις δομές μη-ενεργητικής μορφολογίας. (β) Υπάρχουν διαφοροποιήσεις στην επίδοση ανάμεσα στις τέσσερις κατηγορίες Φωνής. Συγκρίνοντας τα παιδιά με ΕΓΔ με παιδιά τυπικής ανάπτυξης (ΤΑ) (Πίνακας 1) (Zombolou et al. υπό δημοσίευση), παρατηρήσαμε ότι τα παιδιά με ΕΓΔ παρουσίασαν χαμηλότερη επίδοση από την ομάδα των παιδιών ΤΑ στα αυτοπαθή, τα αλληλοπαθή και τα μαρκαρισμένα αναιτιατικά, αλλά όχι στα ρήματα ενεργητικής φωνής, τα αμαρκάριστα αναιτιατικά και τα αποθετικά. Επιπλέον, τα παιδιά με ΕΓΔ παρουσίασαν παρόμοια ιεραρχία επίδοσης στις συνθήκες με τα παιδιά ΤΑ. Έτσι, και για τους δύο πληθυσμούς, η επίδοση στα ενεργητικά και στα αμαρκάριστα αναιτιατικά είναι υψηλότερη από την επίδοση στις δομές μη-ενεργητικής μορφολογίας, ενώ η επίδοση στα αυτοπαθή/αλληλοπαθή είναι υψηλότερη από την επίδοση στα μαρκαρισμένα αναιτιατικά και τα αποθετικά.

Η ερμηνεία των δεδομένων μας επιβεβαιώνει την Υπόθεση της Μοναδικότητας (Uniqueness Hypothesis) (Armon-Lotem et al. 2016). Όσο πιο διαφορούμενη ή όσο λιγότερο μοναδική είναι μια δομή, τόσο περισσότερες δυσκολίες παρουσιάζει η κατάκτησή της: (α) Η μη-ενεργητική μορφολογία στα Ελληνικά είναι γενικά διαφορούμενη κι έτσι εξηγείται η χαμηλότερη επίδοση στις δομές μη-ενεργητικής μορφολογίας σε σχέση με τις δομές ενεργητικής. (β) Τα αυτοπαθή/αλληλοπαθή είναι λιγότερο αμφίσημα από τα αναιτιατικά, αφού τα δεύτερα – αλλά όχι τα πρώτα – έχουν διαφορούμενο σχηματισμό (αμαρκάριστα vs. μαρκαρισμένα αναιτιατικά).

Πίνακας 1: Κατηγορίες Φωνής σε παιδιά με ΕΓΔ και παιδιά ΤΑ

Κατηγορίες	Τυπικής ανάπτυξης		ΕΓΔ
	Ενήλικες (αρ.=31), ηλικία 20-30	Παιδιά (αρ.=31), ηλικία: 2,6-4,2 (μέση ηλικία: 3,5)	Παιδιά (αρ.=6), ηλικία: 4,5-5,4 (μέση ηλικ.: 4,9)
Ενεργητικά αντίστοιχα (αρ.=16)	100%	94%	93%
Αμαρκάριστα αναιτιατικά (αρ.=9)	99%	94%	93%
Αυτοπαθή (αρ.=10)	92%	55%	45%
Αλληλοπαθή (αρ.=10)	90%	55%	45%
Μαρκαρισμένα αναιτιατ. (αρ.=10)	83%	48%	35%
Αποθετικά (n=10)	89%	42%	40%

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

1. Alexiadou, A. E. Anagnostopoulou & F. Schäfer. (2015). *External Arguments in Transitivity Alternations: A Layering Approach*. Oxford University Press.
2. Armon-Lotem, S., E. Haman, K. J. de López, M. Smoczynska, K. Yatsushiro, M. Szczerbinski, A. van Hout, I. Dabašinskienė, A. Gavarró, E. Hobbs, L. Kamandulytė-Merfeldienė, N. Katsos, S. Kunnari, C. Nitsiou, L. S. Olsen, X. Parramon, U. Sauerland, R. Torn-Leesik & H. van der Lely. (2016). A large-scale cross-linguistic investigation of the acquisition of passive, *Language Acquisition* 23:1, 27-56, DOI: 10.1080/10489223.2015.1047095
3. Embick, D. (1998). Voice systems and the syntax/morphology interface. In *MIT Working Papers in Linguistics 32: Papers from the UPenn/MIT Roundtable on Argument Structure and Aspect*, 41–72. MITWPL, Department of Linguistics and Philosophy, MIT, Cambridge, Mass.
4. Tsimpli, I.M. (2006). The acquisition of voice and transitivity alternations in Greek as native and second language. In S. Unsworth, T. Parody, A. Sorace, & M. Young-Scholten (Eds.), *Paths of Development in L1 and L2 Acquisition: In Honor of Bonnie D. Schwarz. Language Acquisition and Language Disorders* (Vol. 39, pp. 15–55). Amsterdam: John Benjamins. DOI:10.1075/lald.39.03tsi
5. Zombolou, K., S. Varlokosta, A. Alexiadou & M. Georgouli (in progress). The acquisition of reflexives, reciprocals, anticausatives and deponent verbs in L1 Greek.